

...Günlərin birində onun da ömrünün sükutu pozuldu. Belindən yapışb qaldırıb qoydular ayaq üstə; yerini rahatlayan kimi təpəsindən vurdular. Bayaq sıçrayıb, taqadan dəydi döşəməyə; stolun altından dəmir cingiltisi qopdu. Elə bil Dülgər idi başından vurulan; ayı bağırən kimi bağırdı: - Lənətə gəlmiş! - Belini əyib, iməkləyə-iməkləyə stolun altına girdi. - Hara cəhənnəm olmusan?! Bax ey... gör necə gizlənb! Bəri dur! - Dülgər çəkicin ağzından qaçan Mismarı şəhadət barmağıyla dartıb ovcuna saldı. Nisildə-yə-nisildə stolun altından çıxıb, belini dikəltdi. - Elə bilirsən, qaçmaqla canını qurtaracaqsan?! Al, gəldi; taqqq... - Mismarın başı əyilib ayağına salama gəldi. Dülgər hirsə çəkicin

-Düz sözə nə deyəsən.
-Səhvən var!
-Nədə?!
-Cəhənnəm sənlikdi!
-Bəs sən?!
-Allah mənə ağı elə-belə verməyib ki?!
-Fikrin nədi?!
-Özüm bilərəm!
-Nəyi bilərsən, bilmirəm, amma öz xoşunla burdan çıxma bilməyəcəksən.
-Altı il qardaşlarımla bir beşiyin keşiyində durmuşuq; üç insan böyüyüb qucağımızda. Ayaqları yer tutan kimi beşiyi aparıb atdılar anbara. Bir yandan rütubət, bir yandan qurduş... çürüyüb getdi?! Biz də at dişini tökülüb qaldıq yan-yörəsində...

-Bu, sənin azadlığındı!
Mismar lap çaşb qaldı:
-Məni-i-m?!
Bülbül uçub getmişdi.
Günortaya yaxın Gün qızanda, Mismarın qulaqlarına qarğa qarılıtı doldu. Qarılıti kəsilməmiş pəncərəyə kölgə düşdü.
-Misma-a-r?!
-Kimdi?!
-Adım adından olmasa da rəngim rəngindəndi! -Qarr...
-Qara Qarğa?! Nə yaxşı?!
-Bülbülün xahişlə gəlmişəm. - Şəppadan özünü saldı otağa. - Söz verib ki, oğlumun toyunda oxuyacaq! - Döşəməyə oturub, o yan-bu yana baxa-baxa, yeriyib Mismarın belindən tutub, qalxıb oturdu pəncərənin ağ-

Mismarın nağılı

Qəşəm İsabəyli

sapını bu iki doğmanın arasına yeridib, birini güneyə saldı, birini quzeyə. Sonra da yanı üstə yıxıb, bir-iki də kürəyinə çəkdi. -Yaman qorxuzmuşdun məni, kişisən; sınımadın! - Mismarı o üz-bu üzünə çevirib, yavaşca ayağını ağzına soxdu. - Suya çəkib, pak elədim də səni. Gedər-gəlməz yolun açıq olsun! - Taqqq... Mismar qurşağacan oturdu oduncağa. - Gördü-ü-nnn?! Bir az döz, səni zamanın əhvalına bab eləyim; yaşamaq üçün əyilməyi də bacarmaq lazımdı, əzizim! Bayaqdan adi mismar idin, indi oldun cəftə! Pis iş görmədim ki, insanların yanında yerini uca elədim də. Bu gündən onların qulluğunda duracaqsan?! Bilirsən, buna nə deyirlər?! Xeyirxahlıq! - Dülgər çəkici yerə qoyub, qapını cırradan açıb, harasa getdi.

Mismar bic-bic güldü:
- Xeyirxahlığa bax, a...
Qapı yenidən cırıldadı; Dülgər Bülbülü gətirib, qoydu qəfəsin içinə, qapısını örtüb, Cəftəni saldı:
-Özün də bilirsən ki, cənab Mismar, səni qaranlıqdan işıqlı dünyaya çıxartmışam. Görürsən bunu? - Çəkici göstərdi. -Yerində bərk otur! O yan-bu yan cləsən, vallahi, elə vura-ram, dörd qat olarsan! - Çəkici götürüb, otaqdan çıxdı.
Mismar bu dəfə acı-acı güldü:
-Darıxma!
Hardansa qulaqlarına səs düşdü:
- Nə “darıxma” salmışan, bu, səninin həyatındı?!
Mismar o yan - bu yana boylandı:
-A... a... a... bir xeyirxah da bu tərəfdən çıxdı?!
-Həyatınla barışmalısən!
-Ey... alim...
-Mən alim deyiləm!
-Bəs niyə alimlik eləyirsən?!
-Sənə yol göstərirəm!
-Kimsən ki?!
-Adım adındandı, dərdim də dərdindən!
-Adımızı deyə bilmərəm, amma sən dərdliyə oxşamırsan!
-Ağlayım, deyirsən?!
-Sən ağlayana da oxşamırsan!
-Niyə?!
-Nə işin sahibisən?
-İt damında zəncir saxlayanam.
-Necə ildi?
-Beş...
-Cəhənnəmə gedən yoldaşımı çox istəyər!

-Beşik nə pislik eləmişdi İnsana?!
-Ağzında “İnsan” deyirsən! Bu elə-belə söz deyil! Hər an “Allahlıq” həvəsinə düşən İnsan nə keçmişini tanıyır, nə indisini. Gözləri gələcəyə dikilib! Niyə?! Özü də bilmir!
-Nə demək istəyirsən?!
-İnsanın laqeydliyindən qardaşlarım pas atıb o dünyalıq oldular, mən də Cəftə.
-Cəftə?!
-Hə!
-Şadlığına şıllaq atma!
-Bülbülün azadlığını əlindən aldığma görə?!
-...mmm...
-Nə mızıldayırsan?!
-Qoymazsan, ya-a-ta-am...
-Yuxun şirin olsun! - Mismar dərindən nəfəs aldı; köksü qabardı, qabırğaları sıxılma da, nəfəsini verdiyi an azca da olmuş olsa rahatlıq tapdı. Sonra yenidən oduncaq sıxmağa başladı onu. Yenidən nəfəsini alıb-verdi. Birdən bağırdı. - Tapdı-i-m!
Otağa əks-səda düşdü:
-Tap-dı-ım...
Mismar o üz-bu üzə baxdı. Gülməsədi:
-Divarlar da məni alqışlayır. Yərim genəlməsə, mən burdan azad ola bilməyəcəm!

Mismar az qala bütün günü dərindən nəfəs alıb-vermə oyunu oynayırdı. Aylar ötdükcə oduncağın caynaqları da boşalır, get-gedə Mismar rahatlıq tapır, rahatlıq tapdıqca daha fəal məşq eləyirdi.
Yaz təzəcə girmişdi. Mismar bir səhər hiss elədi ki, ayağı üşüyür. Azca tərənən kimi tappadan çıxıb düşdü yerə. Qəfəsin qapısı cırradan açıldı. Bülbül diksindi:
-Oy, ana, Pişik məni yeməyə gəlir, deyəsən?! - Sağ-soluna boylandı. -Ah!
- Atılıb, qəfəsdən çıxdı, otaq boyu dövrə vurub, yavaşca pəncərənin dəmir şəbəkəsinə qondu:
-Oxqay... çöldən nə təmiz hava gəlir!
Mismar sevincək dilləndi:
-Azadlığın mübarək!
-Sənin də azadlığın mübarək olsun, ay Mismar!
Mismar pərt oldu:
-Necə-ə-ə?!
-Bu, sənə azadlığındı!
Mismar lap çaşb qaldı:
-Məni-i-m?!
Bülbül uçub getmişdi.
Günortaya yaxın Gün qızanda, Mismarın qulaqlarına qarğa qarılıtı doldu. Qarılıti kəsilməmiş pəncərəyə kölgə düşdü.
-Misma-a-r?!
-Kimdi?!
-Adım adından olmasa da rəngim rəngindəndi! -Qarr...
-Qara Qarğa?! Nə yaxşı?!
-Bülbülün xahişlə gəlmişəm. - Şəppadan özünü saldı otağa. - Söz verib ki, oğlumun toyunda oxuyacaq! - Döşəməyə oturub, o yan-bu yana baxa-baxa, yeriyib Mismarın belindən tutub, qalxıb oturdu pəncərənin ağ-

zında. Əvvəlcə Mismarı çıxardı bayıra, dahıca da qanadlarını çırpıb özü çıxdı.
-Ay aman, qoymayın! - Evin xanımı əlində süpürgə Qarğaya cumdu. Qarğa bayaq yana uçub, yuxarı qalxdı. - Lənətə gəlmiş nəşə çırpışdırıb apardı, deyəsən?!
Qarğa kəndin üstüylə dövrə vurub, bir evin doqqaz ağacına düşdü. Həyatə süpürgə çəkən Qarı səsə başını qaldırdı:
-Qarğa-a-a! Qanadlarına and olsun, səni sevindirə bilməyəcəm. Nə toyuğum var, yumurtasını aparasan, nə cücəm var, özünü!
-Qarr... - Qarğa doqqaz ağacından yerə atılıb, Qarıya tərəf addımladı.
-Yaşına-başına and olsun, əlimdəki süpürgə deyil, xalis tufəngdi! Yaxına gəlmə, başında partlayar!
-Qarr... - Qarğa Mismarı yerə qoyub, yan-yanı atıla-atıla kənara çəkildi.
-Biy, görüm sənəin gözlərinə duman düşməsin, ay Qarğa! - Qarı əyilib Mismarı götürdü; ətəyilə tozunu silib, sinəsinə sıxdı. - Mənim də paltar asılanım olacaq, inşallah! - Bir çaylaq daşı da tapıb, girdi daxmasına. Mismarın əyri belini düzəltdi, özünü də vurdu divara; yükün üstündən paltarlarını götürüb bir-bir asdı Mismara. Sevinclə baxıb-baxıb, paltarını sığalayb, salavat çevirib, həyatə çıxdı. Qarğa doqqaz ağacında oturub, gözlərini zilləmişdi Qarıya.
-Biy, başına daş düşən canım! - Qarı tələsik daxmaya qayıdıb, bu dəfə ətəyi dolu çıxdı: - Gələ, halal xoşun olsun. - Bir ətək arpa səpdi Qarğanın qabağına.
-Qarr... qarr... - Qarğa çinadanını doldurub, qarılıdaya-qarılıdaya uçub getdi.
Mismar xoşbəxt olmuşdu:
-Balaca canıyla Bülbül necə də uzaqqörən imiş!
Birdən daxmanın qabağındakı armud ağacından cəh-cəh səsi qopdu; Bülbül Azadlıq haqqında oxuyurdu.